

Vad EU betyder i vardagen

Berättelse

Sverige har varit medlem i EU, Europeiska unionen, sedan den 1 januari 1995. Samma dag blev även Finland och Österrike medlemmar. EU är ett samarbete mellan länder i Europa, och i dag är 27 länder med (siffran gäller 2026). För många som bor i Sverige är EU något man sällan tänker på – men det påverkar faktiskt vardagen på flera sätt.

Innan Sverige gick med fick folket säga sin mening. Den 13 november 1994 hölls en rådgivande folkomröstning. Då röstade 52,3 procent ja och 46,8 procent nej, och valdeltagandet var högt, ungefär 83 procent. Att omröstningen var rådgivande betyder att resultatet inte var bindande, utan gav råd till riksdagen. Eftersom ja-sidan vann blev Sverige medlem året därpå.

Den fördel som många märker tydligast är den fria rörligheten. Som medborgare i ett EU- eller EES-land, eller i Schweiz, har man rätt att resa, bo, studera och arbeta i ett annat sådant land utan att söka arbets- eller uppehållstillstånd. Det betyder att man till exempel kan ta ett jobb i ett grannland på ett mycket enklare sätt än tidigare. Den som flyttar till Sverige och stannar längre än tre månader bör registrera sig hos Skatteverket. Reglerna kan ändras, så det är klokt att kontrollera de aktuella reglerna hos Skatteverket.

Sverige är också med i Schengensamarbetet sedan den 25 mars 2001. Det innebär att man oftast kan resa mellan många europeiska länder utan kontroll vid gränsen. Men man ska ändå alltid ha med sig en giltig id-handling, för ibland kan gränskontroller införas tillfälligt.

Blir man sjuk under en resa kan det europeiska sjukförsäkringskortet, oftast kallat EU-kortet, vara till hjälp. Med kortet kan man få nödvändig vård under en tillfällig vistelse i ett annat EU-land, samt i Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz och Storbritannien. Kortet är gratis och beställs från Försäkringskassan. Det är dock klokt att läsa vad kortet faktiskt täcker, och kontrollera reglerna hos Försäkringskassan före en resa.

En sak skiljer Sverige från många andra medlemsländer: valutan. Många EU-länder använder euro, men Sverige har kvar den svenska kronan. I en folkomröstning den 14 september 2003 röstade en majoritet, 55,9 procent, nej till att införa euron. Därför har Sverige hittills inte bytt valuta. Frågan är politiskt omdiskuterad, och här konstaterar vi bara hur det ser ut i dag.

Vart femte år väljer medborgarna i EU vilka som ska sitta i Europaparlamentet. Sverige har 21 av totalt 720 platser (siffrorna gäller 2026), och det senaste valet hölls 2024. Genom valet kan vanliga människor vara med och påverka vilka beslut som fattas på EU-nivå.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
samarbete	när flera arbetar tillsammans mot samma mål

ORD	FÖRKLARING
folkomröstning	ett val där folket får säga ja eller nej i en fråga
rådgivande	som ger råd; resultatet är inte bindande
valdeltagande	hur stor del av folket som röstade
medborgare	en person som tillhör ett land eller EU
fri rörlighet	rätten att resa, bo, studera och arbeta i ett annat EU-land
uppehållstillstånd	ett lov att bo i ett land
registrera sig	anmäla sig, till exempel hos Skatteverket
giltig	som gäller; som man får använda nu
valuta	pengarna som ett land använder, t.ex. krona eller euro
ledamot	en person som är vald att sitta i ett parlament
omdiskuterad	som många har olika åsikter om

Läsförståelsefrågor

1. Vad menar texten är den fördel som många märker tydligast?
 1. Att maten blir billigare i hela Europa.
 2. Den fria rörligheten – att man får resa, bo, studera och arbeta i ett annat EU-land.
 3. Att alla resor blir gratis.
2. Varför ska man ha med sig en giltig id-handling när man reser mellan Schengenländer?
 1. För att man måste betala en avgift vid gränsen.
 2. För att gränskontroller ibland kan införas tillfälligt, även om de oftast inte sker.
 3. För att man annars inte får köpa mat.
3. Vad säger texten om euron?
 1. Sverige bytte till euro år 2003.
 2. I en folkomröstning 2003 röstade en majoritet nej, och Sverige har kvar kronan.
 3. Sverige måste införa euron nästa år.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Folkomröstningen 1994 var rådgivande.
 2. Sverige har infört euron.
 3. Europaparlamentet väljs vart femte år.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Den som stannar i Sverige längre än tre månader bör registrera sig hos Skatteverket.
 2. EU-kortet kostar 200 kronor.
 3. Sverige har 21 platser i Europaparlamentet.
6. Texten skriver att folkomröstningarna 1994 och 2003 var “rådgivande”. Förklara med egna ord vad det betyder.
7. Varför skriver texten “oftast” om att resa utan gränskontroll inom Schengen? Vad vill den visa med det ordet?
8. På vilka olika sätt märks EU i en vanlig persons vardag, enligt texten? Ge minst tre exempel.

Facit

1. Den fria rörligheten – att man får resa, bo, studera och arbeta i ett annat EU-land.
1. För att gränskontroller ibland kan införas tillfälligt, även om de oftast inte sker.
1. I en folkomröstning 2003 röstade en majoritet nej, och Sverige har kvar kronan.
1. ja b) nej (Sverige har kvar kronan och har inte infört euron) c) ja
1. ja b) det står inte i texten (texten säger att kortet är gratis) c) ja
- Exempel på svar: Att resultatet inte var bindande. Folket fick säga sin mening och ge råd, men politikerna i riksdagen var inte tvungna att följa resultatet.
- Exempel på svar: Att det inte alltid är säkert. Oftast slipper man gränskontroll, men ibland kan kontroller införas tillfälligt, så texten lovar inte att det aldrig händer.
- Exempel på svar: Man kan resa, bo, studera och arbeta i andra EU-länder (fri rörlighet); man kan oftast resa utan gränskontroll inom Schengen; man kan få vård med EU-kortet; man får rösta till Europaparlamentet.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att arbeta med samhällsorientering, rättigheter och hur man läser försiktiga uppgifter (t.ex. “oftast”, “rådgivande”, att man bör kontrollera reglerna hos Skatteverket och Försäkringskassan).

Tema: Sverige och omvärlden. Frågorna 6 och 7 är inferensfrågor där eleven måste förstå förbehåll och nyanser. Lyft gärna skillnaden mellan verifierade fakta (medlem 1995, 27 länder, nej till euron 2003) och uppgifter som kan ändras (antal parlamentsplatser, antal medlemsländer). Låt eleverna jämföra med om deras egna hemländer ingår i liknande samarbeten och vad det innebär att resa dit.

Diskussionsfrågor

- Finns det ett liknande samarbete mellan länder där du kommer ifrån? Hur fungerar det i så fall?
- Texten säger att man kan studera eller arbeta i ett annat EU-land utan tillstånd. Vad tror du skulle vara lättast och svårast med att flytta till ett nytt land för att jobba?
- Vart femte år får medborgarna rösta till Europaparlamentet. Varför kan det vara viktigt att rösta i ett sådant val?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en sak med EU som du tycker verkar nyttig i vardagen. Förklara varför just den saken känns viktig för dig.

Källor och faktagranskning

- Regeringen.se – Sveriges väg till EU-medlemskap: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/regeringens-arbete-pa-eu-niva/sveriges-vag-till-eu-medlemskap/>
- Valmyndigheten – Folkomröstningen om euron 2003: <https://val.se/valresultat/folkomrostningar/euro-2003.html>
- Försäkringskassan – EU-kort och vård utomlands: <https://www.forsakringskassan.se/privatperson/flytta-jobba-studera-eller-fa-vard-utomlands/eu-kort-och-vard-utomlands>

- Europaparlamentet – Europaparlamentet 2024–2029, så många platser har varje land: <https://www.europarl.europa.eu/topics/sv/article/20180126STO94114/europaparlamentet-2024-2029-sa-manga-platser-har-varje-land>

Faktaundersökning mot ovanstående källor i juni 2026. Verifierade nyckelfakta: Sverige blev medlem i EU (Europeiska unionen) den 1 januari 1995, samtidigt som Finland och Österrike. Medlemskapet föregicks av en rådgivande folkomröstning den 13 november 1994, där 52,3 procent röstade ja och 46,8 procent nej; valdeltagandet var cirka 83 procent. EU har 27 medlemsländer (siffran avser 2026). I en folkomröstning den 14 september 2003 röstade en majoritet, 55,9 procent, nej till att införa euron, och Sverige har därför kvar sin egen valuta, svenska kronor. Tack vare EU:s fria rörlighet kan medborgare från EU/EES-länder och Schweiz bo, arbeta och studera i Sverige utan arbets- eller uppehållstillstånd; den som stannar längre än tre månader bör registrera sig hos Skatteverket. Med det europeiska sjukförsäkringskortet (EU-kortet) kan man få nödvändig vård vid en tillfällig vistelse i ett annat EU-land samt Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz och Storbritannien; kortet är gratis och beställs från Försäkringskassan. Sverige och de övriga nordiska länderna gick med i Schengensamarbetet den 25 mars 2001, vilket gör att man oftast kan resa mellan många europeiska länder utan att visa pass vid gränsen. Sverige väljer ledamöter till Europaparlamentet och har 21 av totalt 720 platser; valet hålls vart femte år (senast 2024). OSÄKERHETER OCH FÖRBEHÅLL som markeras försiktigt i texterna: Folkomröstningarna 1994 och 2003 var rådgivande, inte bindande – texterna framställer dem inte som bindande beslut. Antalet medlemsländer (27) och antalet platser i Europaparlamentet (21 av 720) kan ändras över tid och anges som siffror för 2026; kontrollera mot [europarl.europa.eu](https://www.europarl.europa.eu) före publicering. Påståenden om att eurofrågan skulle vara "död" bygger på opinionsanalyser och tas inte med som fakta – texterna håller sig till folkomröstningsresultatet. Att man "aldrig behöver pass" inom Schengen är en förenkling: gränskontroller kan återinföras tillfälligt och giltig id-handling krävs ändå, därför skrivs "oftast" eller "ofta". Regler för registrering, vård och tillstånd kan skilja sig åt och ändras – texterna hänvisar eleven till Skatteverket och Försäkringskassan för aktuella regler.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.